

RAAP-NOTITIE 4318

Plangebied Lathmerweg 2a t/m 2d te Wilp

Gemeente Voorst

Archeologisch vooronderzoek: proefsleuvenonderzoek

Archeologisch Adviesbureau

4000 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

250 na Chr.

1600 na Chr.

Colofon

Opdrachtgever: KuiperCompagnons B.V.

Titel: Plangebied Lathmerweg 2a t/m 2d, gemeente Voorst; archeologisch vooronderzoek:
proefsleuvenonderzoek

Status: eindversie

Datum: 31 oktober 2012

Auteur: *drs. F. van Oosterhout*

Projectcode: VOLM5

Bestandsnaam: NO4318_VOLM5

Projectleider: drs. F. van Oosterhout

Projectmedewerkers: S. van der Veen MA & T.P. van Rooij

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 50811

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: drs. S.W. Jager

Bevoegd gezag: gemeente Voorst

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2012

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van KuiperCompagnons B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 6 maart 2012 een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven uitgevoerd in verband met de uitbreiding van twee gebouwen aan de Lathmerweg 2a t/m 2d te Wilp in de gemeente Voorst. Er zijn twee plangebieden, die overeenstemmen met de locaties van de uitbreidingen, onderzocht. De uitbreidingen zullen bestaan uit twee aanbouwen aan de noordelijke zijde van bestaande bebouwing.

Bij het proefsleuvenonderzoek is geen archeologische vindplaats aangetroffen. Er is op basis van het ontbreken van archeologische resten en de verstoringen in de lokale bodemopbouw geen aanleiding om te veronderstellen dat er bij de geplande grondwerkzaamheden archeologische resten verloren gaan. Er wordt aanbevolen geen restricties te op te nemen ten aanzien van de verdere planvorming. Over de aanbevelingen van het onderzoek is in het veld reeds overleg geweest met het bevoegd gezag, vertegenwoordigd door de regioarcheoloog Stedendriehoek, mevrouw drs. N.F.H.H. Vossen. Tijdens dit overleg is besloten om op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek niet door te starten naar een opgraving.

1 Inleiding

Kader

In opdracht van KuiperCompagnons B.V. heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 6 maart 2012 een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven uitgevoerd in verband met de uitbreiding van twee gebouwen aan de Lathmerweg 2a t/m 2d te Wilp in de gemeente Voorst (figuur 1). Er zijn twee plangebieden, die overeenstemmen met de locaties van de uitbreidingen, onderzocht. De uitbreidingen zullen bestaan uit twee aanbouwen aan de noordelijke zijde van bestaande bebouwing (figuur 2).

Het onderzoek betreft het vervolg op een eerdere fase van het inventariserend onderzoek dat bestond uit een bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek (Bijl, 2002). In overleg met het bevoegd gezag, vertegenwoordigd door de regionaal archeoloog Stedendriehoek mw. drs. N.F.H.H. Vossen, is het vervolgonderzoek zo opgezet dat in het veld kon worden doorgestart naar een opgraving als de resultaten hiertoe aanleiding zouden geven. Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek is, conform de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA), een Programma van Eisen (PvE) opgesteld waarin deze werkwijze is geoperationaliseerd (Van Oosterhout, 2012). Het PvE diende als leidraad voor het onderzoek. In hoofdstuk 3 zijn de specifieke onderzoeksvragen uiteengezet.

Het veldwerk is uitgevoerd op 6 maart 2012. De uitwerking vond plaats in de periode maart t/m augustus 2012. Onderzoeksdokumentatie en vondstmateriaal zullen te zijner tijd worden overgedragen aan het depot van de provincie Gelderland.

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde geologische en archeologische perioden.

Administratieve gegevens

Locatie: Lathmerweg 2a t/m 2d

Provincie: Gelderland

Gemeente: Voorst

Plaats: Wilp

Toponiem: Lathmerweg 2a t/m 2d

Oppervlakte plangebied: 755 m²

Kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000: 33E

Centrumcoördinaten (X/Y): 205.860/469.880

Bevoegde overheid: gemeente Voorst

Onderzoekskader: AMZ-proces

Datum veldonderzoek: 06-03-2012

2 Voorgaand onderzoek

Ter hoogte van de huidige plangebieden is in 2002 door ARC bv een verkennend booronderzoek uitgevoerd (Bijl, 2002). Hierbij is in een grid van 50 x 25 m geboord. Naar aanleiding van het verkennend booronderzoek is geconstateerd dat er in het plangebied sprake is van onverstoorde fluviatiele afzettingen, afgedekt met dekzand. In dergelijke afzettingen kunnen sporen vanaf de Oude Steentijd (Paleolithicum) tot heden (Nieuwe tijd) aanwezig zijn. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen in de boringen. Het vooronderzoek was niet specifiek gericht op de huidige onderzoekslocaties. Het betrof onderzoek dat werd uitgevoerd voorafgaande aan de uitvoering van herinrichtingsplannen voor het gehele landgoed.

Op basis van het booronderzoek zijn zones aangewezen waarvoor aanbevelingen worden gedaan voor vervolgonderzoek (figuur 3). De plangebieden Lathmerweg 2a t/m 2d vallen in zone I. Deze zone bestaat uit boorprofielen met een onverstoorde bodemopbouw en heeft als aanbeveling 'vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven' meegekregen.

De vaststelling uit het booronderzoek dat de ondergrond hier bestaat uit fluviatiele afzettingen, afgedekt door een pakket dekzand stemt slechts gedeeltelijk overeen met de bodemkundige landschappenkaart, die in het kader van het opstellen van een archeologische waarden- en verwachtingskaart van de gemeente Voorst is opgesteld (Willemse, De Roode & Smal, 2008). Hierop liggen de beide plangebieden in een rivieroverstromingsvlakte. De rivierafzettingen die in dit gebied voorkomen, worden niet afgedekt door dekzand, maar hebben juist een dekzandlandschap afgedekt.

Een opvallend aspect van de onderzoeksresultaten is verder dat op het voormalige sportveld (het rechthoekige perceel), hoewel dat duidelijk is geëgaliseerd, geen diepe bodemverstoringen zijn geconstateerd.

3 Doel van het onderzoek

Het onderzoek in de vorm van proefsleuven met eventuele doorstart naar een opgraving werd aanbevolen naar aanleiding van de resultaten van het vooronderzoek. De doelstelling van het onderzoek is het vaststellen van de archeologische waarde van het terrein c.q. de archeologische vindplaats. Hierbij zal, indien een behoudenswaardige vindplaats wordt aangetroffen, een doorstart worden gemaakt naar een opgraving met als doel de archeologische resten *ex situ* veilig te stellen. Het onderzoek komt voort uit de eisen die de bevoegde overheid stelt aan de aanvraag voor een omgevingsvergunning.

In het PvE (Van Oosterhout, 2012) zijn de volgende specifieke onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Zijn archeologische grondsporen aanwezig? Zo ja, wat is hun aard, datering, diepteligging, kwaliteit (gaafheid en conservering) en ruimtelijke verspreiding?
2. Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig? Wat is de vondstdichtheid/ruimtelijke verspreiding? Hoe is de conserveringstoestand? Wat is de typologische datering?
3. In welke mate is de bodem in het plangebied verstoord?
4. Hoe is de bodemopbouw (laagopeenvolging en bodemhorizonten)?
5. Is sprake van een behoudenswaardige vindplaats?

Bij een bevestigend antwoord op de laatste vraag zou worden doorgestart naar een opgraving. Aangezien dat niet het geval bleek, zijn de in het PvE geformuleerde onderzoeksvragen voor een opgraving niet van toepassing.

4 Methoden

Plaatsing, aantal en afmetingen

De proefsleuven zijn ten opzichte van het PvE iets geroteerd om zo min mogelijk hinder te ondervinden van de huidige bebouwing (vergelijk figuur 2 en figuur 5). In totaal is 148 m² door middel van proefsleuven onderzocht, wat een dekkingsgraad is van 19,6%.

Opgravingsvlakken en profielen

In beide proefsleuven is met een graafmachine op banden en met een gladde bak één opgravingsvlak aangelegd in de top van de C-horizont. De diepte van de sleuven varieerde van 1 tot 1,5 m -Mv. De vlaktekeningen zijn digitaal vervaardigd met behulp van een GPS. Dit omvat het digitaal inmeten van sporen, spoornummers, vondsten, kolomprofielen, coupelijnen, vlakhoogtes (ingemeten in één raai centraal in de put) en maaiveldhoogtes. De hoogte van de aangelegde vlakken is ingemeten ten opzichte van NAP.

De sporen en bodemlagen zijn in een reeks genummerd. Aan de gelaagdheid zijn de spoornummers 996 t/m 998 (natuurlijke lagen) gegeven. De beschrijving en interpretatie van sporen en lagen is opgenomen in de RAAP-database.

In beide proefsleuven is vanaf het maaiveld tot op het opgravingsvlak een kolomprofiel beschreven, geïnterpreteerd en ingemeten (met X-, Y- en Z-coördinaat). De nummering van de kolomprofielen is als volgt: het eerste cijfer duidt de put aan, het tweede cijfer de zijde (1 = noord, 2 = oost, 3 = zuid, 4 = west) en het laatste cijfer het volgnummer.

Afwerking en behandeling van sporen en vondsten

De grondsporen zijn 1:1 digitaal ingemeten en beschreven in een database. Bij de aanleg van het opgravingsvlak zijn de verschillende bodemlagen onderzocht op vondsten, waarbij tevens gebruik werd gemaakt van een metaaldetector. Een selectie van de sporen is gecoupeerd, in profiel getekend op schaal 1:20 en, indien relevant, gefotografeerd en afgewerkt. Met name onduidelijke sporen in het vlak zijn gecoupeerd. Greppels en sporen die doorliepen in de putwand zijn gecoupeerd langs de putwand, waardoor de stratigrafische positie vastgelegd kon worden. Na afloop van het veldwerk zijn de tekeningen gedigitaliseerd.

Bemonstering

De resultaten van het onderzoek gaven geen aanleiding om monsters te nemen.

5 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Een groot deel van de natuurlijke bodemopbouw in de twee plangebieden is verdwenen. Het vlak is aangelegd onder het verstoorde pakket in werkput 2 en onder het recente ophogingspakket in werkput 1. Er is geen sprake van dekzandafzettingen. De afzettingen in het vlak bestaan uit fluviatiele, matig fijne tot matige grove zandige afzettingen met grindjes en mogelijk deels uit verspoeld dekzand. Dit stemt overeen met de bodemkundige landschappenkaart met archeologische vindplaatsen van de gemeente Voorst, waarop deze zone staat aangegeven als 'hooggelegen rivieroverstromingsvlakte met deels ingedrongen oeverklei op verspoeld dekzandreliëf' Willemse, De Roode & Smal, 2008; code OvHE).

Bodem

In werkput 2 is de bodem verstoord tot in de natuurlijke, niet door bodemvorming beïnvloede (C-)horizont. De verstoring van de bodem is deels te verklaren uit de recente bebouwing direct naast de werkput. De diepere verstoringen zijn vermoedelijk ouder, omdat deze ontbreken in werkput 1, hoewel ook deze werkput direct langs een (gelijktijdig gebouwd) gebouw is aangelegd. De bovenste 30 cm is in werkput 1 weliswaar afgegraven en voorzien van een rode gravel-laag, maar daaronder is een (recent) ophogingspakket aanwezig dat niet is verstoord door de recente bebouwing. Dit pakket heeft een vuilgrijze kleur en is vermoedelijk opgebracht bij het realiseren van het sportveld. Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is te zien dat het voormalige sportveld hoger ligt dan de omgeving en daarmee een (onnatuurlijk) hoogte vormt in de lager gelegen overstromingsvlakte ten westen van de oeverwal, waarop een groot deel van het landgoed De Lathmer is gelegen (figuur 4).

Figuur 4. Uitsnede uit het AHN met daarop de plangebieden.

Werkput 2 bevindt zich buiten het voormalige sportveld. Wellicht houden de diepere bodemverstoringen hier verband met de aanleg van het sportveld of met andere bouwwerkzaamheden of bodemingrepen in het recente verleden.

In beide werkputten werden overigens nog diepere recente verstoringen opgetekend.

Archeologie

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn dertien spoornummers uitgedeeld aan grondsporen (figuur 5). Met uitzondering van spoor 3 gaat het om recente en natuurlijke verstoringen.

Spoor 3 is een (recente) greppel (figuur 6), waaruit geen dateerbaar materiaal kon worden verzameld. In het profiel is te zien dat het gaat om een ondiepe greppel met een donkere vulling, die wordt afgedekt door het bovenliggende (ophogings)pakket en dus ouder moet zijn. De grep-

pel heeft ongeveer dezelfde oriëntatie en ligging als een oude kronkelweg die van het landgoed naar de Knibbelallee liep, maar wat de precieze relatie is tussen dit pad en de greppel is onduidelijk. Mogelijk bevinden de resten van het pad (als ze nog aanwezig zijn) zich ten oosten van het plangebied. Alles wijst er in ieder geval op dat aan deze greppel geen hoge ouderdom kan worden toegekend.

Er zijn tijdens het proefsleuvenonderzoek geen archeologische grondsporen en vondsten aangetroffen. De geadministreerde sporen bestaan uit natuurlijke lagen en recente verstoringen, alsmede bovengenoemde greppel.

Aangezien er geen archeologische resten zijn aangetroffen, is een waardering volgens de criteria van de KNA (versie 3.2) niet aan de orde.

6 Conclusies en aanbevelingen

Beantwoording onderzoeksvragen

1. Zijn archeologische grondsporen aanwezig? Zo ja, wat is hun aard, datering, diepteligging, kwaliteit (gaafheid en conservering) en ruimtelijke verspreiding?

Er zijn geen archeologische grondsporen aanwezig, met uitzondering van een greppel in werkput 1, die mogelijk gerelateerd kan worden aan een kronkelpad dat naar het Landgoed De Lathmer liep. Er zijn geen aanwijzingen om aan te nemen dat de greppel een hoge ouderdom heeft.

2. Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig? Wat is de vondstdichtheid/ruimtelijke verspreiding? Hoe is de conserveringstoestand? Wat is de typologische datering?

Er zijn geen vondsten gedaan.

3. In welke mate is de bodem in het plangebied verstoord?

De bodem is in beide plangebieden verstoord tot in de ongestoorde minerale ondergrond,

4. Hoe is de bodemopbouw (laagopeenvolging en bodemhorizonten)?

Een groot deel van de natuurlijke bodemopbouw is verstoord. In werkput 2 is de bodem verstoord tot in de C-horizont. In werkput 1 is op de C-horizont een ophogingspakket aangetroffen dat waarschijnlijk verband houdt met de aanleg van het sportveld. In beide werkputten zijn verder recente verstoringen opgetekend.

5. Is sprake van een behoudenswaardige vindplaats?

Er zijn geen archeologische vondsten gedaan. Er is geen sprake van een archeologische vindplaats. Een waardering volgens de KNA-criteria is niet aan de orde.

Aanbevelingen

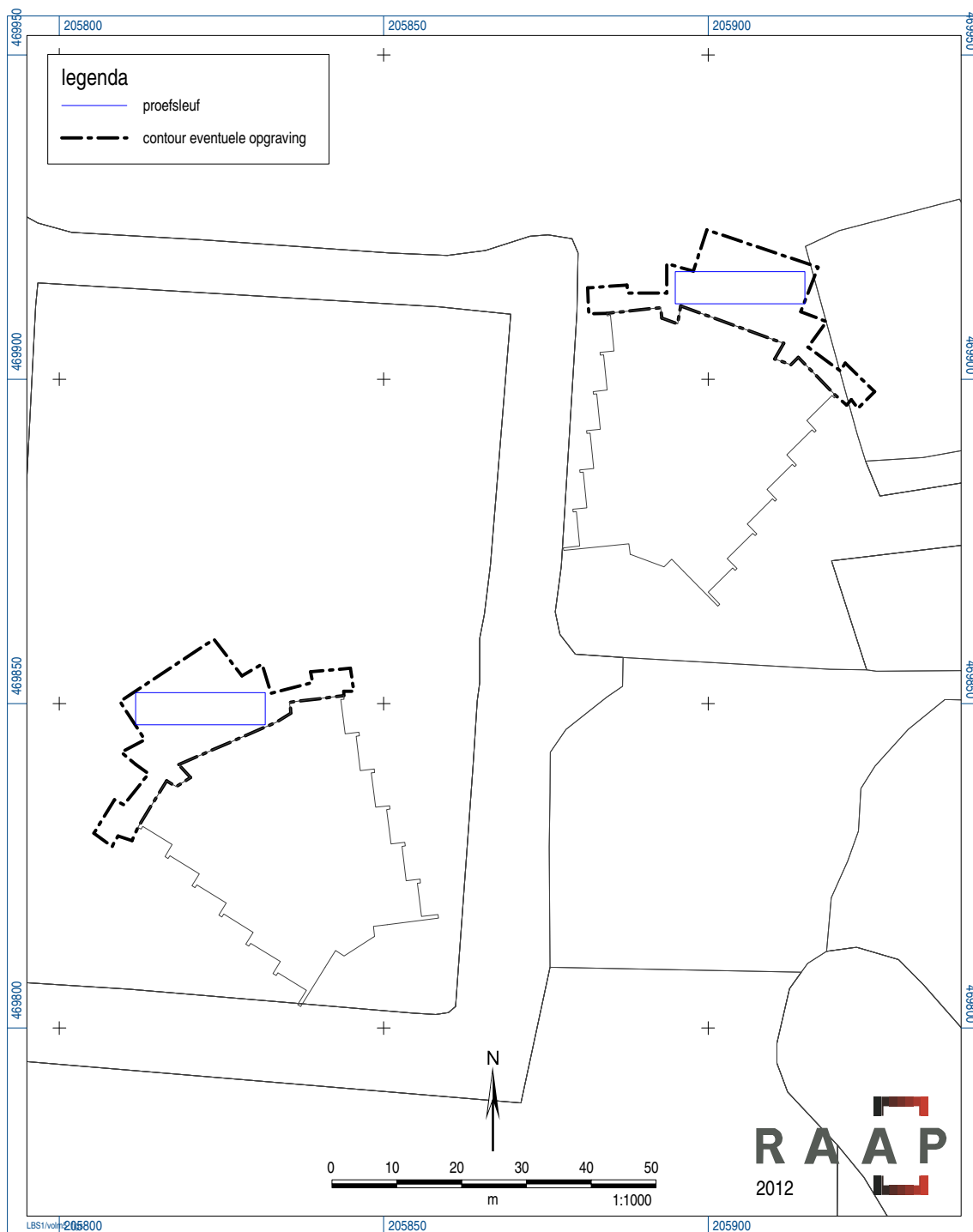
Bij het proefsleuvenonderzoek is geen archeologische vindplaats aangetroffen. Er is op basis van het ontbreken van archeologische resten en de lokale bodemopbouw geen aanleiding om te veronderstellen dat er bij de geplande grondwerkzaamheden archeologische resten verloren gaan. Er wordt aanbevolen geen restricties te op te nemen ten aanzien van de verdere planvorming. Over de aanbevelingen van het onderzoek is in het veld reeds overleg geweest met het bevoegd gezag, vertegenwoordigd door de regioarcheoloog Stedendriehoek mevrouw drs. N.F.H.H. Vossen. Tijdens dit overleg is besloten om op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek niet door te starten naar een opgraving.

Literatuur

- Bijl, B.**, 2002. Een aanvullende archeologische inventarisatie op kasteelterrein 'De Lathmer' te Wilp, gemeente Voorst. *ARC-publicaties* 67. ARC, Groningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Willemse, N.W. & F. de Roode & D.E. Smal**, 2008. Gemeente Voorst; een archeologische waarden- en verwachtingskaart met AMZ-adviezen. *RAAP-rapport* 1640. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

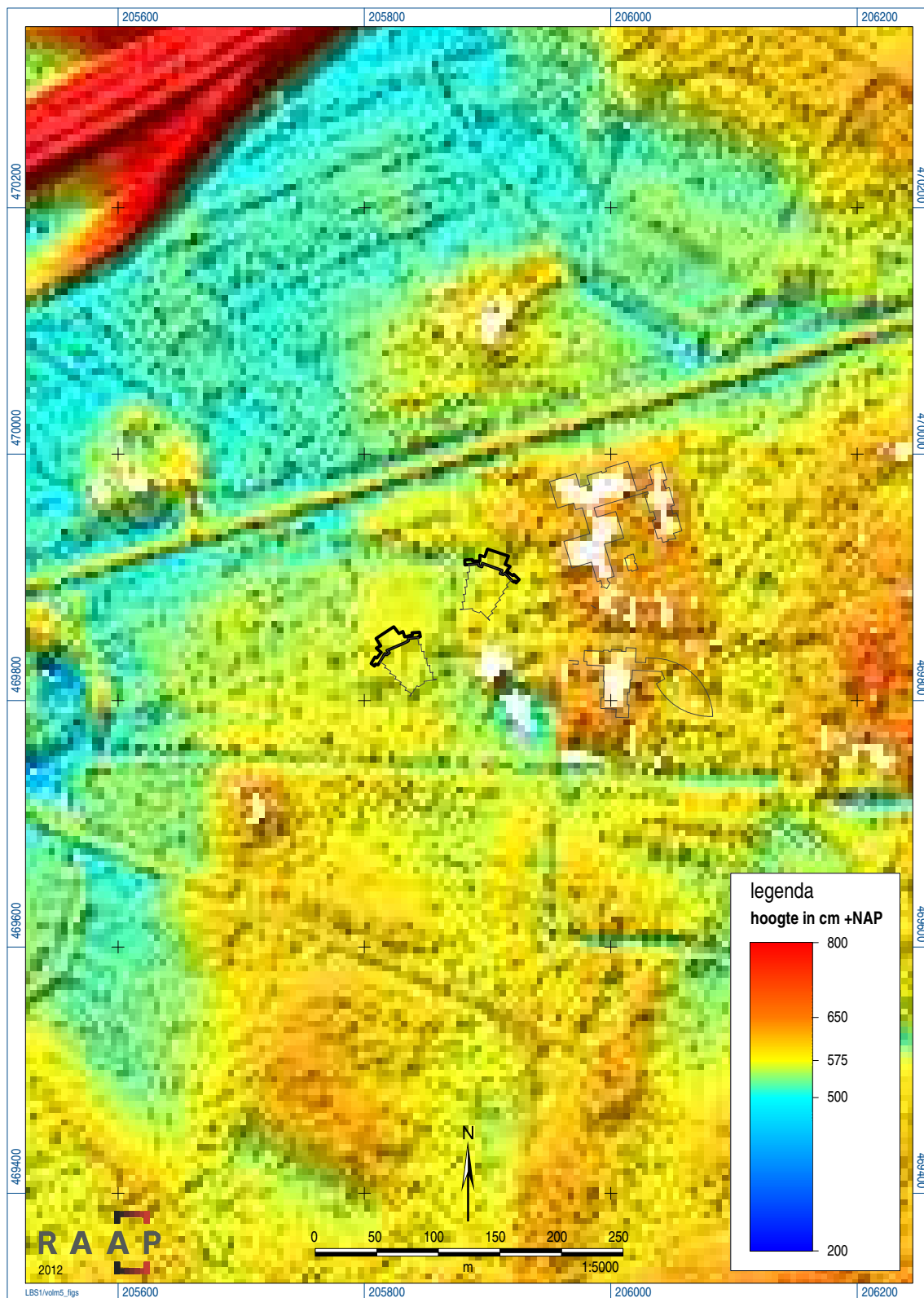
- Figuur 1.** De ligging van de plangebieden (stippellijn); inzet: ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2.** Topografische uitsnede met locatie van de geplande proefsleuven en de contouren van de eventuele opgraving.
- Figuur 3.** Uitsnede uit de aanbevelingskaart van het booronderzoek, dat is uitgevoerd door ARC bv (Bijl, 2002).
- Figuur 4.** Uitsnede uit het AHN met daarop de plangebieden.
- Figuur 5.** Resultaten proefsleuvenonderzoek.
- Figuur 6.** Profielopname in WP 1.
- Tabel 1.** Geologische en archeologische tijdschaal.
- Bijlage 1.** Sporenlijst.

Figuur 2. Topografische uitsnede met locatie van de geplande proefsleuven en de contouren van de eventuele opgraving.

Figuur 3. Uitsnede uit de aanbevelingskaart van het booronderzoek, dat is uitgevoerd door ARC bv (Bijl, 2002).

Figuur 4. Uitsnede uit het AHN met daarop de plangebieden.

Figuur 6. Profielopname in WP 1.

Geologische perioden				Archeologische perioden			
Tijdvak	Chronozone		Datering	Tijdperk			Datering
Holoceen	Laat Subatlanticum		1150 na Chr. 				

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

Bijlage 1: Sporenlijst

Spoor	Put	Interpretatie	Vorm
1	1	recente verstoring	rechthoekig
2	1	recente verstoring	rechthoekig
3	1	greppel	rechthoekig
4	1	recente verstoring	rechthoekig
5	1	recente verstoring	rechthoekig
6	1	recente verstoring	rechthoekig
7	1	recente verstoring	rechthoekig
8	1	recente verstoring	rechthoekig
9	1	recente verstoring	rechthoekig
10	1	recente verstoring	rechthoekig
11	2	recente verstoring	rechthoekig
12	2	recente verstoring	rechthoekig
13	2	recente verstoring	rechthoekig
996	2	natuurlijke laag	niet van toepassing
997	1	natuurlijke laag	niet van toepassing
999	2	natuurlijke laag	niet van toepassing
1998	1	natuurlijke laag	niet van toepassing
2000	1	natuurlijke verstoring	onregelmatig
2998	2	natuurlijke laag	niet van toepassing
2998	2	natuurlijke laag	niet van toepassing